

Pris 25 kr

Casinot på Falsterbohus invigs

Jag räknar till 58 herrar som kommit med på denna bild från Falsterbo museums arkiv, men det finns en kvinna närvarande, fotografen Matilda Månsson som tog bilden. Var bilden togs vet vi, Casinot på Falsterbohus, men när och i vilket sammanhang har tidigare inte varit känt. Det kan nu berättas på grund av ett misstag!

I hallen på Falsterbohus hänger ett antal foton i stort format från tiden som ett första klassens

hotell och restaurang. Några bilder har med tiden blivit skadade och behövde bytas och numera kopierar man sällan bilder från gamla glasplåtar till fotopapper, utan de skannas och skrivs ut från datorn. När skanningen skulle göras råkade den bli lite väl stor – den hade räckt till att göra en bild av hela Falsterbos storlek! Men det hade det goda med sig att man då kunde studera fina detaljer i bilden.

De gamla glasplåtarna har en fantastisk detaljrikedom och skärpa. Det gick då att identifiera matsedeln som ligger vid varje kuvert. Den är lite speciell och gjordes till invigningen av Falsterbohus stora utvidgning med Annex och Casino 1911-12.

Här bredvid är inbjudan till visning och frukostmiddag den 29 juni 1912. Inbjudan gäller dessutom som järnvägsbiljett tur

Hänt sedan sist

Vi deltog den 1 augusti i Havets dag, vid Falsterbokanalens båtklubb. Båtklubben ansvarade tillsammans med Calluna och Falsterbo Naturskyddsförening för dagen.

En dag som bl.a. har till uppgift att informera kring främst havet, kanalen och den närmiljö vi lever i. Föredrag kring teman »Oljan en resurs med risker«, »Falsterbonäset växer fortfarande ur havet« och »Tillståndet i Öresund«. Båtklubben, Sjöräddningen och Lotsverket visade allehanda flytetyg och allmänheten fick möjlighet att gå ombord.

Calluna visade bilder från Ljungsäters sjukhus, »Då och Nu, Höllvikens centrum i förändring«, dessutom bilder från Hästspårvagnen i Ljunghusen. Då och Nu-bilderna, visas nu på Höllvikens bibliotek.

Vi hade många besök i tältet som vi disponerade tillsammans med Leif Brost, Falsterbo naturskyddsförening och föreningen Katastrofhjälpen Fåglar och Vilt. Vi sålde böcker och fick flera kontakter med intresserade som hade synpunkter och information kring vårt bildmaterial. En trevlig dag som vi gärna ställer upp på kommande år.

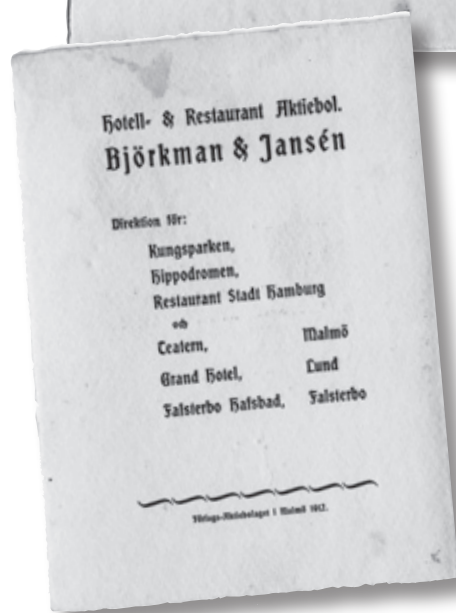
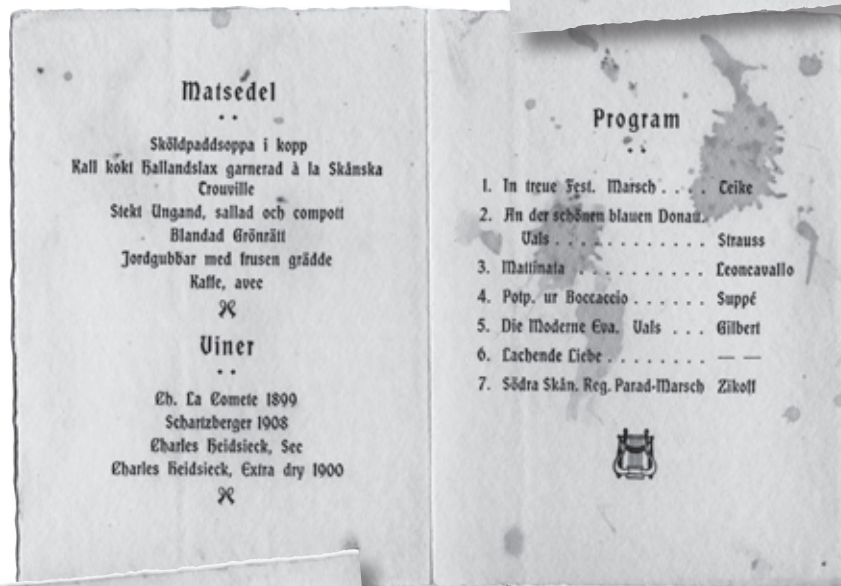
På gång

Den 8 september är det Kundkväll på ICA Toppen. Vi finns där och säljer våra böcker också denna kväll till mässpris.

och retur från Malmö eller Trelleborg. Det var ju Hvellinge-Skanör-Falsterbo Järnvägs AB som hade ägt hotellet fram till ombyggnaden.

Matsedeln visar att herrarna bland annat konsumerat kokt kall Hallandslax garnerad à la Skånska Trouville. Falsterbohus jämfördes på den tiden i all reklam med Trouville på Franska atlantkusten, men då ägaren Moje Björkman några år senare köpte hotell Alexandra i Menton bytte man jämförelseobjekt och kallade sig istället för Nordens Rivera!

Matsedelns baksida visar omfattningen av Björkmans restaurangimperium: Kungsparken, Hippodromen och Stadt Hamburgs restauranger i Malmö,

Malmö Teater vid Gustav Adolfs torg, Grand Hotell i Lund och Falsterbo Havsbad. Under en tid ägde han även Bjarreds Saltsjöbad.

Med tiden koncentrerade han sig på Falsterbohus och Hotell Alexandra.

Av bildens 58 herrar känner jag bara till tre, stadsfiskalen Persson mitt i bild och trafikchefen C.G. Andersson med borgmästare Torslow uppe till vänster. Känner du igen något annat ansikte så kontakta mig gärna.

Christian Kindblad

Kontaktuppgifter finner du på sista sidan.

Ett tack till Falsterbo Museum för lån av bilden och till Jan Nilstoft för lån av inbjudan och matsedel.

Detta händer under hösten

11 september

firar Höllvikens bibliotek ett år. Olika föreningar presenterar sig och visar upp sin verksamhet. Vi finns där med bokbord och visning av filmen om hur kanalen byggdes. Barnavdelningen har ansiktsmålning och sagostunder. Kl 11-15.

16 september

blir det föredrag av Sven Rosborn i Ljungkyrkan kl 1900. »Jakten efter vikingatiden på Lilla Hammars näs«.

Vi gör det samtidigt till en liten födelsedagsfest för Calluna som blir 15 år i höst. Tidigare styrelseledamöter är inbjudna och vi hade tänkt bjuda alla medlemmar på smörgås, öl, kaffe och kaka. Anmälan per tel till Eila 45 10 23, mail enar.eila@compaqnet.se eller Etty 45 20 53, mail etty44@hotmail.com senast den 12 september.

26 september

är det näringslivsmässan FEX på Falsterbo Strandbad. Vi ställer upp med en liten utställning kring Strandbadens historia från 1928 till

2006 då det brann ner. Vi har även bokbord med speciella mässpriser på våra böcker.

14 oktober

har vi föredrag i Ljungkyrkan kl 1900 under rubriken »Q- och K-märkta hus i Vellinge kommun«. Länsantikvarie Thomas Romberg och Vellinges stadsarkitekt Maria Koistinen pratar om de olika regler som reglerar kulturmärkning.

Vi bjuder på kaffe och kaka under jubileumsåret. Anmälan till Eila 45 10 23 mail enar.eila@compaqnet.se eller Etty 45 20 53 mail etty44@hotmail.com senast den 10 oktober.

16 november

visar vi ett bildspel kring affärerna i Höllviken, Ljunghusen och Kämpinge. Möjlighet till kommentarer och diskussion kring ämnet. Höllvikens bibliotek kl 1400. Anmälan till Eila 45 10 23 mail enar.eila@compaqnet.se, eller Etty 45 20 53 mail etty44@hotmail.com senast den 9 november. Då lokalen inte rymmer fler än 35 personer är det nödvändig med anmälan.

Ljungbaren i Höllviken byggdes 1939 och revs 30 år senare. Den låg på hörnet av Falsterbovägen och Östersjövägen där Restaurant Lotus House nu finns. Skulle vi K- eller Q-märkt den idag om den funnits kvar?

Vi tänker också vara med på julmarknaden på Lorensdal i Vellinge den 26-28 november. Det blev en välbesökt marknad förra året där våra böcker väckte stort intresse och vi fick många värdefulla kontakter.

På Ljungen nr 26-40 kommer ut i bokform under hösten. Vi är nu 620 medlemmar och många vill komplettera med äldre nummer.

En kartbok i stort format hoppas vi få färdig före jul. Det blir kartor från främst Lantmäteriets arkiv och är tänkt att täcka in hela Falsterbonäset från de äldsta storskiftes- och enskifteskartorna fram till mitten av 1900-talet.

Inför 2011

Vi planerar redan en del inför nästa år.

Vi kommer att arrangera en utställning med bilder från Falsterbo museums arkiv. Där finns bl.a. många intressanta glasplåtar, tagna av fotografen Matilda Månsson.

Vi arbetar också med en bok om alla butiker i Skanör och Falsterbo och kommer att ha ett möte om dessa under våren eller sommaren. Vi bjuder in de som vet bättre än vi vilka affärer som fanns, var de låg och vad de sålde.

Boken kan ta lång tid att sammanställa, så vi lovar ingenting om när den kan vara färdig.

ihj & chk

Jakten efter vikingatiden på Lilla Hammars näs

År 2009 genomförde Fotevikens Museum i samarbete med Köpenhamns arkeologiska institution och företaget SAGA markundersökningar och en mindre arkeologisk undersökning ute på Lilla Hammars näs.¹ Orsaken var att man året innan på ett satellitfoto över området upptäckte en bågformad, låg vall. Var denna vall skapad av naturen eller åstadkommen av människohand? Samtidigt ville Fotevikens Museum ta tillfället i akt att finna det exakta läget för den medeltida kyrka i Lilla Hammar som revs åren 1583-1584.

Områdets historik

Folke Hansen från Lunds Historiska Museum genomförde under flera år på 1930-talet stora utgrävningar längst ute på Lilla Hammars näs. Ägaren till marken hade vid grustäkt frilagt några gravar. När Folke Hansen efter grävsäsongen 1936 för alltid avslutade sitt arbete på denna plats hade han avslöjat ett av Skånes största gravfält från den yngre järnåldern. 141 skelettgravar från den yngre järnåldern hade frilagts. Fortfarande är mycket av detta gravfält outgrävt.²

Givetvis hade det varit intressant att finna spåren efter bosättningarna till denna gravplats men det verkar som om Folke Hansen inte fick den vetenskapliga uppmärksamhet som fyndet förtjänade. Faktum är att Lilla Hammars näs närmast helt glömdes bort i arkeologiska sammanhang. I stället kom fokus att inriktas på själva Falsterbonäsets historia. Det var först på 1960-talet som en enskild mans initiativ åter började kasta ljus över historien i området mellan Höllviken och Foteviken. Intresset kom från luften. Esse Ericsson genomförde på den tiden i Skåne en stor mängd flygspaningar över historiskt intressanta platser.³ Han var också den förste att observera den mer än trehundra meter långa stenspärren som ligger direkt under vattnet vid Fotevikens utlopp i Höllviken. I sina funderingar över dateringen av detta imponerande

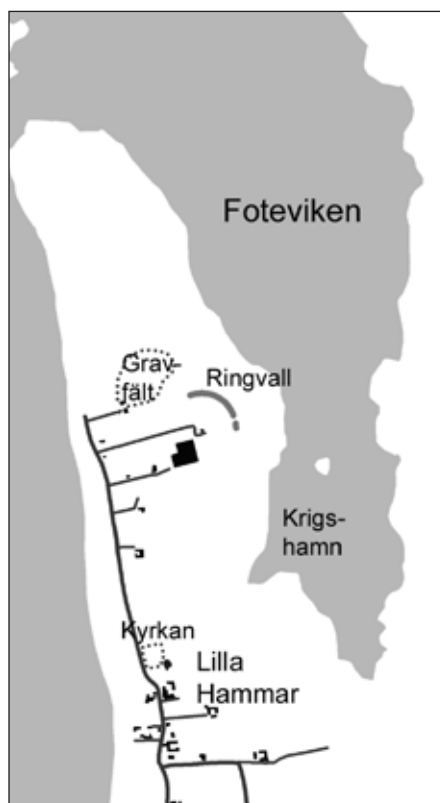

Fig 1. Karta över Lilla Hammars näs.

byggnadsverk menade han att spärren borde vara yngre än 800-talet.

Åren 1981-1982 genomfördes under ledning av den danske marin- arkeologen Ole Crumlin-Pedersen en undersökning av denna mäktiga undervattensspärren.⁴ Redan något år innan undersökningen hade författaren gjort Ole uppmärksam på generalguvernören Aschebergs handritade karta från 1680-talet. Här var namnet »Stijjegapet« inskrivet vid Fotevikens mynning. Detta namn i olika former var nämligen den äldre beteckningen för träblockering/pålverk under vatten. Vid undersökningen visade det sig också att Foteviksspärren uppförts i två etapper varav den äldsta till stor del utgjorts av träpålar. Ett årsringsprov från en av dessa pålar antyder en datering till 980-tal. På 1020-1030-talet har spärren byggts på med tusentals vagnslaster av ihopsamlad sten. Dateringen ges av ett av de skepp som man använt sig av vid stenarbetet och som sänkts på platsen. Detta skepp är enligt årsringsdatering byggt år

1023.

Det blev Fotevikens Museum som på 1990-talet åter på allvar blåste liv i frågor rörande den äldre historien på Lilla Hammars näs. Vid detaljerade studier av det äldre kart- och arkivmaterialet framkom att den ensamgård som redan på det äldsta kartmaterialet från 1600-talet legat öster om själva byn strax invid Fotevikens nedre spets kunde ha samröre med den tomt i byns norra del på vilken kyrkan i Lilla Hammar legat. Kyrkan omtalas på 1580-talet som kungens egendom och den eventuella kopplingen till ensamgården är intressant. Troligtvis är nämligen denna den kungsgård som så sent som på 1710-talet i samband med en då företagen strandrekognosering omtalas ligga i det inre av Foteviken.

Museet fann också att en höjdsträckning strax öster om Foteviken bar namnet »Snekkebjør«. Danska arkeologer har vid ett antal tillfällen undersökt sådana »snekke«-platser och då funnit rester efter vikingatida skeppsvarv. Ordet »snecka« var under vikingatiden beteckningen för krigsskepp. Platsnamnet Snekkebjør faller väl in i den historiska bilden kring Foteviken. Det torde vara självklart att ett så väldigt byggnadsarbete som den långa stenspärren endast kan ha utförts genom kungligt påbud. Kungen i detta fall har varit Harald Blåtand, död ca 986. Uppenbart var det något av mycket stort värde som måste skyddas inne i Foteviken. Endast en rimlig förklaring kan ges på vad detta har varit; Foteviken har blivit den skånska ledungsflottans hemmahamn.

Strax söder om Lilla Hammars by finns en åker upptagen i den södra vången vars namn varit »Lille Viesager«. Namnet förekommer bara i Landebogen från 1560-talet. Namnet har därför uppenbart gått ur bruk strax efter denna tid vilket bör antyda att namnet har en gammal historia. Ordet »Vi« visar på en helig, hednisk plats innan kristendomen infördes.

År 2002 uppfördes ett nytt hus på i detta område och då påträffades rester efter en båtgrav från vikingatid. Denna grav passar väl in i områdets roll som en forntida helig plats.

Ringvallen

Det återupptäckta intresset för Lilla Hammars näs på 1960-talet kom från luften och det samma kan man säga var grunden för fältarbetet år 2009. Dansken Poul Erik Lindelof hade från satellitfoton observerat en bågformad vall. Detta blev upptakten till en veckas intensiva markundersökningar på platsen. Markägaren hade gett sitt tillstånd för fältarbetet och medel från en dansk fond hade uppbringats.⁵ Då arbetet skedde i april hade växtligheten inte hunnit dölja marktopografin och man kunde tydligt se den låga vall som kamerorna i rymden registrerat.

Kombineras läget för denna vall med förhållandet på äldre kartor visar det sig att en bågformad vattensjuk mark långt fram i tiden funnits i området direkt utanför vallen vilken också fortsatt i en båge väster om denna. Vi har alltså här en antydning om att detta cirkelformade markfenomen sträckt sig i en nästan perfekt

Fig 2. Glenn Envall i arbete med magnetometerutrustningen.

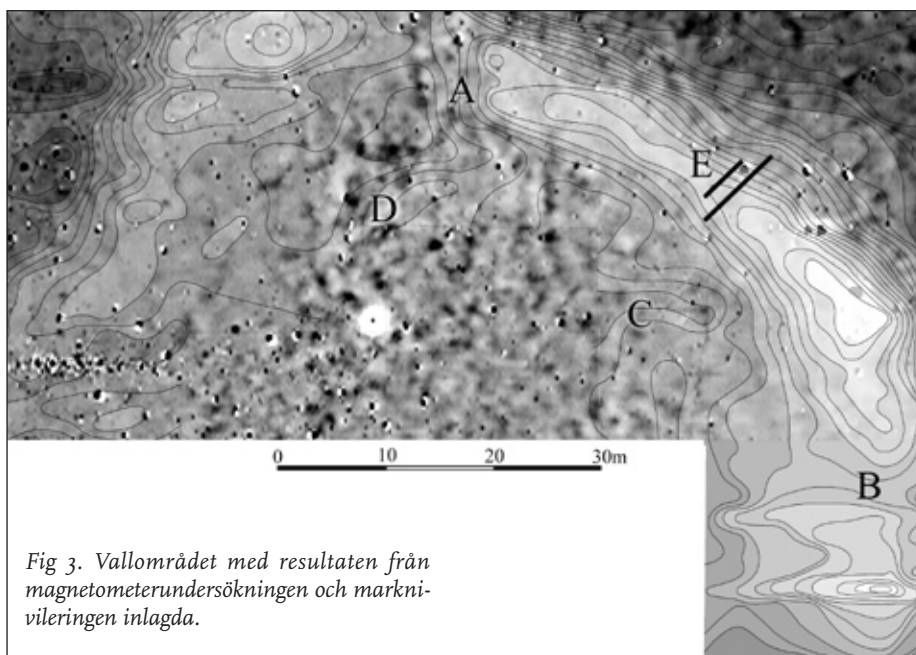

Fig 3. Vallområdet med resultaten från magnetometerundersökningen och marknivelleringen inlagda.

halvcirkel. Kan naturen av sig självt ha skapat denna runda form?

Hela området avsöktes systematiskt med en s.k. magnetometer, fig 2. Denna mäter magnetismen i jorden och registrerar på detta sätt avvikelser som t.ex. större stenar, igenfyllda nedgrävningar etc. Samtidigt utfördes en noggrann marknivellering med nivåkurvor på 1 decimeters höjddistans. Resultatet visas på fig 3. Vallen slutar tvärt vid punkt A. Likaså ser man en mycket klar öppning i vallen vid punkt B. Avståndet mellan dess öppningar

bildar en exakt kvartscirkel. Inte minst dessa exakta vallavslut visar att det nog kan vara frågan om en anläggning skapad av människohänder, att man här planerat för några porthål.

På utsidan av vallen avtecknade sig ett antal små svarta punkter vilka med stort avstånd sinsemellan verkar följa den yttre vallkanten. Innanför vallen var det emellertid helt tomt på magnetiska indikationer, område C. Direkt väster om det norra porthållet fanns emellertid antydningar om bebyggelse. På magnetometerbilden ses en mängd mörka förhöjningar, område D. Längst i väster avtecknar sig ett närmast helt sterilt område, troligtvis det vattenområde som noterats på de äldre kartorna.

Bilden var något frustrerande i brist på klara bebyggelseindikationer strax innanför vallen. Vid närmare eftertanke blev den emellertid tämligen logisk. Om man börjar bygga en vall torvar man givetvis av området i direkt närhet till bygget och använder grästorven i vallkonstruktionen. Därmed renskrapar man ju hela ytan i direkt närhet till vallbygget. I det västra området hade man uppenbart inte påbörjat vallbygget och här fanns därför en helt annan, intakt markstruktur.

Hur skulle man då kunna bevisa att det verkligen rörde sig om en av människor påbörjad vallanläggning här ute på Lilla Hammars näs? Det enda som kunde klargöra detta var en utgrävning på platsen.

Två långa schakt drogs tvärs genom vallen, figur 3 E. Några tjockare jordlager fanns inte men det kunde konstateras att på en sträcka av ca tio meter uppe på vallens hjässa fanns ett upplagt torvlagret. I sin norra del kunde man tydligt se att denna torvuppbyggnad lagts i en nedgrävning från den ursprungliga markytan, fig 4. Uppenbart står vi här inför något som inte skapats av naturen.

I ett av schakten upptäcktes också en s.k. »lerbotten« som var senare än torvvallen. Man har grävt ett större hål vilket haft en plan botten och sedan klätt bottenpartiet med ett tunt lerlager. Vilken funktion en sådan konstruktion en gång haft ska vi inte gå in på här, tolkningarna är många. Det man med säkerhet kan fastslå är att lerbottnar är hittade på de marknadsplatser för fiskhandel som senare också blev våra medeltida kuststäder. Fenomenet dateras till 1100- och 1200-talen. Lerbotten på Lilla Hammars näs är det första påtagliga beviset på att det intensiva

Fig 5. Klavs Randsborg och Inga Merkyte vid uppmätning av torvvallen.

Fig 4. Markprofil genom vallen med det mörka torvlagret. Längst till vänster ses en nedgrävning av torvlagret.

sillfisket under medeltiden även bedrivits inne i Höllviken.

Hur ska man då tolka denna påbörjade men till synes inte fullbordade vallanläggning? Vilket historiskt sammanhang ska den sättas in i? Det finns i nuläget egentligen endast en tänkbar förklaring, koncentrerad till ett enda mansnamn: Harald Blåtand. Kung Harald Blåtand, som kom från Jylland, blev kristen på 960-talet. Under 970-talet påbörjade han erövringen av det övriga Danmark och lade därmed grunden för det medel-

tida Danmark där Skåne ingick. På strategiska platser anlade han s.k. »trelleborgar«, cirkelrunda jordvallar med träbeklådnader på utsidan. Varje borg hade fyra portar. Detta stämmer ju också helt med de troliga porthålen i vallen på Lilla Hammars näs. Den största av vikingaborgarna var Aggersborg vid Limfjorden i norra Jylland. Storleken kan förklaras av att det här funnits en viktig flottbas. Haralds makt var nämligen helt baserad på en stark och stor flotta av vikingaskepp. Kungen lade ju också under sig södra Norge och Oslofjorden och för detta behövdes en fast hamn i norra Jylland för krigsskeppen.⁶

Om ringborgen på Lilla Hammars näs slutförts skulle den i omfång ha blivit nästan lika stor som Aggersborg. Storleken kan förklaras av att det inne i Foteviken fanns en naturlig, väl skyddad hamn för krigsflottan. Från vallen skulle man ha haft en mycket god uppsikt över inloppet till Foteviken. Uppenbarligen har detta arbete bara påbörjats. Kanske har kungen avlidit (han bör ha dött ca 985); kanske har han övergivit borgtanken och i stället börjat anlägga den stora undervattensbarriären vid Fotevikens mynning ut i Höllviken.

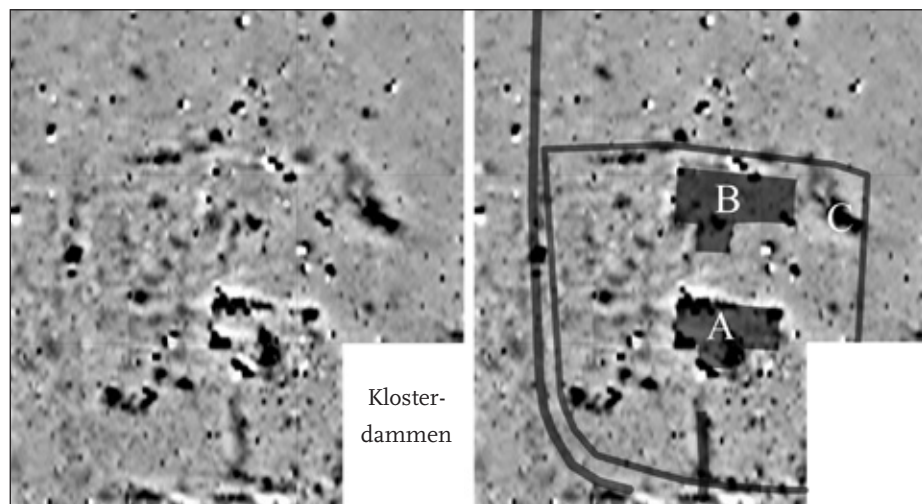
I avsaknad av några daterande föremål eller större arkeologiska utgrävningar på platsen kan vi hit-

tills tyvärr bara konstatera att det finns många frågetecken att besvara här ute på den norra udden av Lilla Hammars näs.

Lilla Hammars kyrka

I samband med magnetometerundersökningen fick Fotevikens Museum möjlighet att även göra sökningar efter den försvunna kyrka eller kapell som under medeltiden ska ha stått i Lilla Hammars by. Denna kyrka var kungens kyrka och i samband med rivning på 1580-talet bortskänkte han teglet till hospitalet i Malmö. Om man ser till kyrkans placering bryter denna mönstret för övriga kyrkor på Söderslätt. När kyrkorna byggs på 1000-talet var nämligen havet osäkert och därför ligger alla kyrkor och byar några kilometer in i landet. Undantagen är två; kyrkorna i Kämpinge och Lilla Hammar. Att Lilla Hammar dessutom är kungens kyrka gör det hela än mera intressant. Vi vet nämligen att direkt utanför trelleborgarna anlade Harald Blåtand alltid en kyrka. Kanske är det så att Lilla Hammars kyrka har sitt ursprung i just vikingakungens intresse i detta område? I så fall borde man här kunna finna rester efter den träkyrka som föregått den medeltida tegelkyrkan. En sådan träkyrka skulle alltså vara en av Skånes äldsta kyrkor. Endast genom en arkeologisk

Fig 6. Magnetometerresultatet från kyrkogårdsområdet. Till höger återges en tolkning av lämningarna.

utgrävning kan svaren ges. För det fordras emellertid att vi exakt vet var vi ska gräva. Det är här magnetometern kommer in i bilden.

Äldre kartor antyder att kyrkan legat någonstans norr eller väster om den s.k. »Klosterdammen« i byns norra del. Vissa smärre grundmursrester av kyrkan stod nämligen kvar in på 1700-talet. Av dessa kartor kan man dock inte göra sig en exakt bild av den exakta platsen för den forna kyrkan eller dess kyrkogård.

8000 kvadratmeter undersöktes med magnetometer. På fig. 6 ses resultatet. Som alltid fordras det vana att avläsa den ofta suddiga magnetiska struktur som framträder över det som göms i jorden. Klosterdammen ligger strax utanför bildens nedre, högra hörn. Rester efter grundstenarna till en större byggnad på ca 20 meters längd ses som svarta markeringar (A). Denna byggnad kan vara kyrkobyggnaden men det kan också vara grundstenar till en betydligt senare byggnad. När man rev kyrkan på 1500-talet var det ju i avsikt att ta tillvara byggnadsmaterialet. Stora grundstenar var på den tiden en bristvara på Söderslätt och givetvis har man därför tagit hand om även dessa. Vad vi ska söka efter på bilden skulle i så fall inte vara några kraftiga, svarta utslag utan mera gråaktiga toningar som antyder nedgrävningar. Eventuellt kan därför området B vara den eftersökta kyrkan.

Innanför kyrkogårdsmuren finns ett mängd gråtoningar som bör antyda begravningar. En väg ansluter i söder upp mot kyrkan medan en annan har gått förbi den västra kyrkogårdsmuren. En svart rektangel på ca 8x3 meter (C) visar på en stor nedgrävning med kanske mycket järnföremål. Kan detta vara en massgrav efter slaget vid Foteviken den 4 juni 1134? Endast framtida utgrävningar på platsen kan ge säkra svar. Men vi vet i varje fall nu var vi

Fig 7: Ett av utgrävningsschakten genom vallen.

Noter

¹ I undersökningen deltog professor Klavs Randsborg, forskningschef Sven Rosborn, Poul Erik Lindelof, Inga Merkyte samt Glenn Envall från Skandinavisk Arkeologisk Geofysik AB.

² Folke Hansen: *Hammarsnäs - Halör*. Lund 1936.

³ Esse Ericsson: *Flygspaning efter sagans Halör*. Limhamniana 1967.

⁴ *Pugna forensis -? Arkeologiska undersökningar kring Foteviken, Skåne 1981-83*. Lund 1984.

⁵ Marken ägs av Kjell Kumlien som också på ett föredömligt sätt engagerade sig i undersökningen.

⁶ Sven Rosborn: *Den skånska historien. Vikingarna*. Lund 2004.

Söderlindhska gården i Skanör

Tillåt mig att göra en presentation av mig själv. Jag torde tillhöra en av de äldsta släkterna i Skanör-Falsterbo, den Söderlindhska. I vart fall kan jag inklusive mig själv räkna tio generationer tillbaka.

Om jag börjar med mig själv, Ulla-Britt Börjesson så är jag dotter till Stig Börjesson (1919—1955)

Min far, Stig Börjesson, var son till Karin Börjesson (1891—1957)

Karin Börjesson var dotter till Amanda Söderlindh (1853—1927)

Amanda Söderlindh var dotter till Andreas Söderlindh (1823—1881)

Andreas Söderlindh var son till Nils Svensson-Söderlindh (1793—1846)

Nils Svensson-Söderlindh var son till Sven Nilsson (1762—1837)

Sven Nilsson var son till Nils Hansson (1731—1799)

Nils Hansson var son till Hans Hansson (1701—1781)

Och slutligen Hans Hansson var son till Hans Knutsson (1665—1733)

Alla mina förfäder har haft någon anknytning till havet, varit styrmän, skeppare och fyrmän bl a, men bedrev också lantbruk.

Inledning

På gulnat, skört och delvis vattenskadat och brandskadat papper, men för det mesta fullt läsbart finns dagboksanteckningar kvar från den dagbok som var med om, men som klarade sig undan branden på den Söderlindhska gården i Skanör den 20 juli 1921. Den minner om en svunnen tid och berättar om livet och lantbruk i Skanör under 1800-talet.

Utdrag ur dagboksanteckningar om livet och lantbruk på Söderlindhska gården 1822-1891

Anteckningarna har skrivits av Nils Svensson-Söderlindh (1793-1846) samt hans son Andreas Söderlindh (1823-1881).

Nils Svensson-Söderlindh köpte år 1822 gård nr 69 i Skanör, som sedan kom att kallas Söderlindhska gården. Gården var då utbjuden till auktion efter det att den förre ägaren hade gått bort. Kvar på gården fanns endast en av tre döttrar, Gertrud Helena Mårtensson. Nils, som sedan slopar efternamnet Svensson, köper gården och gifter sig också samma år med Gertrud (He)lena Mårtensson. 1822 blir han också Borgare i Skanör och tar dessutom sin skepparexamen i Malmö. 1823 föds Nils och Gertruds son Andreas, som blir deras enda barn.

Själv skriver Nils så här: »1822 den 15 januari köpte jag gården No 69 i Skanör som då var på auktion. Tillika dess stall, kjörriga, jordegendom och lösöre till större delen.

Samma år i februari månad bygda jag den westra längan. 1822 i februari trafdo jag i Guds namn mitt bröllop som stod i Skanör. År 1822 i augusti månad blev jag Borgare.

År 1823 den 8 december blef vår son, Andreas Johan född og till dopet buren af Bengta Maria Griese.«

De första dagboksanteckningarna skrivs av Nils Söderlindh, men fr.o.m 1837 skrivs anteckningarna av Andreas Söderlindh.

Bakgrund

Nils Söderlindh var son till Sven Nilsson, som var ägare till gård nr 1 i

Falsterbo, sedermera kallad Andreas Lundbergagården. Sven Nilsson var gift med Sara Elisabeth Griese från Skanör, och en minnessten över dem finns i Falsterbo kyrka. Sven Nilsson var i sin tur son till Nils Hansson, som genom giftermål också bodde på gård nr 1 i Falsterbo. Nils Hanssons far hette Hans Hansson, Borgare från Falsterbo och hans far i sin tur hette Hans Knutsson och han levde i Falsterbo år 1665 till 1733.

Min farmors mor hette Amanda Söderlindh och Amandas far var Andreas Söderlindh

Några utdrag ur Andreas anteckningar

1837 För att belysa hur viktiga hästarna var i ett lantbruk följer här några utdrag om detta:

1837 skriver Andreas Söderlindh: »I februari månad köptes den svarta hästen i Södra Håslöf av en man som heter Pher Swensson och kostade 50 Riksdaler Banco. Hästen sades skola bli 7 år i juni samma år.

Samma år i september köptes den svartbruna märren på marknad i Malmö och gaf 55 Riksdaler och en brun häst till bytte som var 21 år. Märren skola vara 7 år.«

Övriga anteckningar från Andreas

1845 skriver Andreas: tog jag min skepparexamen i Malmö. Samma år blev jag Borgare i Skanör.

1846 den 27 november blev min far Nils Söderlindh död af en ålder af 53 år 21 dag

1847 den 18 februari hålldes bo-uppteckning efter honom.

1849 Den 1 mars köptes den bruna hästen af A. Nilsson i Skegrie och gaf 150 Riksdaler och ett svartbrunt sto emellan som var omkring 19 år. Hästen säges bli 4 år samma vår.

1851 om våren dog den svarta hästen som köptes 1837. Då köptes ett brunt sto af A Nilsson i Skegrie som kostade 166 Riksdaler som då var 3 år.

1853 Samma år blef det satt in i Dagliga stugan nya fönster och Dörra samt Louft och Golf

1853 Om efter hösten dog den Bruna hästen som köptes af A. Nilsson i Skegrie 1849

Samma höst köptes ett brunt sto efter Israel Lindh som då var 12 år gammal kostade 50 Riksdaler banco

1853 I november den 24 blef vår dotter Amanda född (min farmors mor)

1854 den 13 januari trafdo jag mitt bröllop

Andreas gifter sig med Christina Beata Ohlsson från Skanör

Potatisplockning kring 1910. Från vänster Anders Jönsson, siste ägaren till Söderlindhska gården; Helfrid; okänd; Karin, dotter till Anders och Amanda Söderlindh; Axel Nordin; Annie Åkermark; Adolf, kallades Doller, son till Anders och Amanda; Hilma; okänd.

1856 står det bl a så här »oktober den 13 blef vår son Johan Christoffer född om samma år köpte jag en klocka i England för 36 Riksdaler.«

Ett lantbruksår på Söderlindhska gården i Skanör år 1867:

27 april sådde ärtor, sådde hafvre på inre Blanåkern

29 april sådde Knästycket

Den 17 maj sådde korn

Den 18 maj satte pantofflor

Den 25 maj sådde korn på Bytta Höjden

Den 15 maj började Hören att drifva (varje år finns anteckningar om när Hören börjar driva på Ljunggen, för det mesta i maj månad)

Rågpriset för sommaren 22 Riksdaler

Den 8 juni Slapp hästarna

Den 13 juni skar torf i Flasterbovång

Den 16 juni skar torf på Ljunggen Stod alltjämt med regn och kallt

Den 5 juli fick in torfen

Den 19 juli började hugga hö

Stod med regn hela månaden

Den 30 juli hugg Höjden

Den 19 aug började med rågen

Den 27 aug hafde rågen inne

Den 20 sept körde in ärtor, som var det sista

Den 24 sept tog upp potatisen

Med hö blev det omkring lika med förra året

Sedan följer hur mycket det blev av råg, korn, hafre och ärtor

Den 1 okt creaturen i wängen

Den 4 okt började plöja sådd

Den 22 okt tillsådd rågen

Den 30 okt tog in hästarna

Den 1 nov creaturen ur wängen

Lade ut till gräs i det södra Knästycket, det ensliga Hölästycket och Gräswängsåkern, norra ändan

Creatur under vintern 2 hästar, 3 kor, 2 kvigor, 2 får

Anteckningar om floden i Skanör 1872

»Den 13 nov Storm och flod som ej någon minnits, kan varit så att wattnet överflödade wångarna gick in ikring en stor del kust och förstörde mycket, tog ut alla dikena om wångarna«

Ytterligare en anteckning om flodvägen:

»Den 13 nov öfversvämmades hela marken. Husen förstördes, dikena gick bort, fartygen förgingos på sjön. Denna öfversvämmning sträckte sig öfver alla Östersjöns kuster«

Anteckningar om branden i Skanör 1874

»Den 22 juli slog åskan ner i Jöns Phåls gård varpå brändes upp Östergatan ifrån Dybergs och ända upp till Christoffer Ahls samt Arvid och Jacob Ekbergs och Lars Perhs änka i lilla Mellangatan«

En huskur

Andreas har också antecknat en huskur som man kunde ta till när hästarna var »såra« i munnen:

»Ättika, watten, en handfull salt och ett skedblad sirap som blandas tillhopa, så tager man en lapp, virar om en käpp, den stoppas i blandningen och låter hästen slicka 3 gånger dagligen«

1881 om nyår blef Ålafisket bortarrenderat på 3 år och gården bort-

fortsättning på nästa sida

fortsättning från föregående sida

arrenderad på 6 år. Arrendator är Anders Jönsson från Hyllie. Anders Jönsson gifter sig i mars 1881 med Amanda Söderlindh, dottern i gården. Andreas Söderlindh dör i sept månad 1881 och i oktober föds Anders och Amandas första barn.

De gamla anteckningarna slutar 1891. Därefter har min far Stig Börjesson fortsatt med anteckningar om släkten men också vävt in historiska anteckningar av allmänt intresse fram tom år 1945.

Några årtal att notera:

1892 befriades allmogen från grundskatt och indelningsverket

1909 allmän rösträtt för män infördes

1921 infördes allmän rösträtt för kvinnor

Den 20 juli 1921

»Den svartaste dagen i den Söderlindhska historien. Då nedbrann nämligen släktens samlingspunkt den Söderlindhska gården till grunden.«

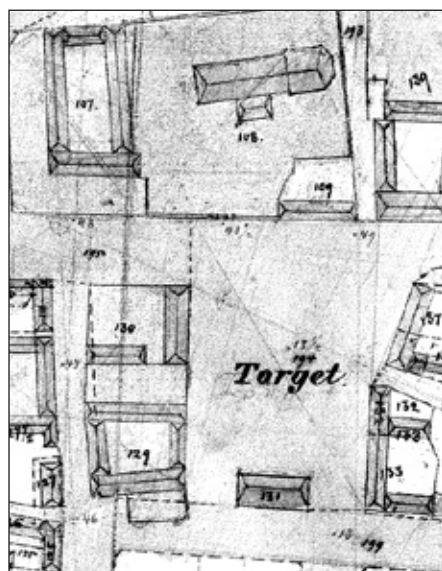
1927 dog min farmors mor Amanda Söderlindh, som var född på Söderlindhska gården. Hon bodde vid sin bortgång på Hans Pettersgården i Skanör

Om 1945 står det så här »den 5 augusti kastades världens första atombomb av amerikanerna över den japanska staden Hiroshima, ett nytt

medel för förintelse av jordens folk hade premiär.«

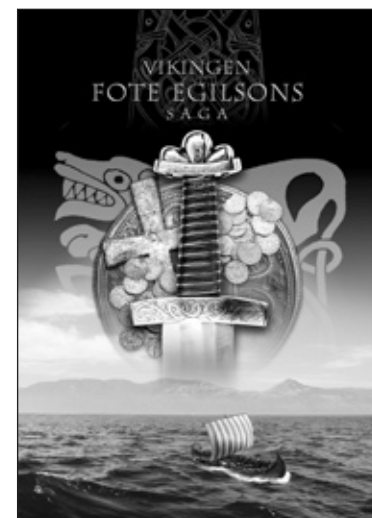
Där slutar min fars anteckningar. Han dog endast 36 år gammal, men intresserade sig under sin levnad mycket för Skanör och dess historia. Förutom de mängder tavlor han målade med motiv från gamla Skanör gjorde han också en ordförandeklubba i silver och trä till Skepparelådan i Skanör. Den var nyligen utställd på biblioteket i Skanör och en av hans tavlor, föreställande den gamla Borgmästaregården i Skanör, finns på Bäckgården i Skanör.

Ulla-Britt Börjesson-Söderlindh

Kartan visar Rådhuset i Skanör före den förödande branden 1885. Söderlindhska gården är nr 129 till vänster om Rådhuset i nederkant.

Ett speciellt tack till Ulla-Britt Börjesson för denna artikel som ger en bild av livet på »landet« för inte alltför länge sedan.

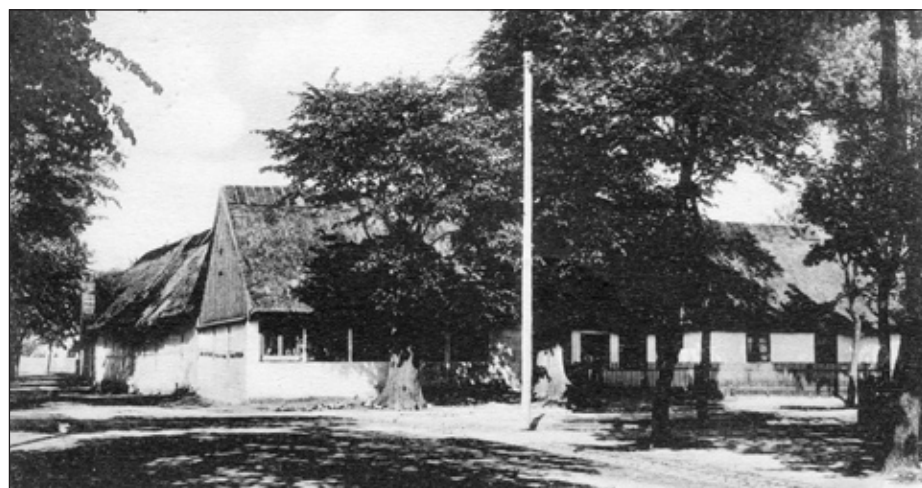
Vikingen Fote Egilsons saga

Fotevikens Museum har i sommar kommit ut med faktaromanen *Vikingen Fote Egilsons saga*. Händelserna utspelar sig åren 926 - 960. Den har som förebild traditionsberättandet i de isländska sagorna från samma tid. Ordet »saga« har alltså inget med vår tids barnhistorier att göra. Boken är i högsta grad avsedd för vuxna läsare.

Boken skall ses som en faktaroman dvs. huvudpersonen tar på ett aktivt sätt del av kända historiska händelser vilka följer på varandra i rätt tidsföljd. Huvudpersonen, i detta fall, Fote Egilson, kan givetvis inte ändra det historiska händelseförloppet men han skapar, utifrån dessa givna händelser, sitt eget liv. Då boken, till skillnad från de flesta romaner om vikingatiden, handlar om ett längre tidsavsnitt, får läsaren på detta sätt också en unik bild av vikingatiden under 900-talet.

Många händelser utspelar sig i sydvästra Skåne där området runt Näset spelar en icke oväsentlig roll. Det är ju från detta område huvudpersonen har sin ätt och det är här han får föra sin kamp mot illvilliga släktingar.

Boken är på 360 sidor och finns att köpa på Fotevikens Museum. Pris 100 kr.

Möllan i Fotevik

I nr 11 av detta medlemsblad skev vi om Möllan i Fotevik. Möllan låg vid Kyrkvägen i Höllviken och var en s.k. holländare dvs. den hade en vridbar översta del som vreds efter vinden. Den byggdes på platsen kring 1870 och monterades ner 1948 efter att 1944 fått vingarna förstörda och sattes sedan upp på Osbyholms gods.

Den siste möllaren Magnus Larsson bodde »mittför Kungshögen« på Kungstorpssvägen. Han köpte huset 1911 och sålde det 1971, då han var 90 år gammal, till Gunnar Rolf. En del av huset hade mycket tidiga anor och inne på gården fanns kvarnstenar och en stående sten med en inskription 1668!

Hur den har kommit dit eller om här redan då fanns en mölla vet man inte.

Enligt gamla handlingar som familjen har fanns på ägan år 1895 »en väderqvarn o åbyggnader« samt augementshemmanet nr 109 Stora Hammar och »skattehemmanet«.

Är det någon som vet mer ta kontakt per mail eller tel 040-45 11 48.

ihj

Fotnot

Ett rusthåll skulle hålla ryttare eller dragon med häst o uniform. Rusthållaren var befriad från en del av skatten (jordebokränta), men om rusthållaren trots detta inte kunde klara kostnaderna fick man hjälp av en annan gård, ett s.k. augment.

Skattehemman upphörde i början av 1850 talet.

Möllaren Magnus Larsson.

På Ljungen ges ut av
KULTURFÖRENINGEN
CALLUNA

Styrelse
Ingemar H. Johansson
Christian Kindblad
Eila Mårtensson
Bertil Björck
Rune Bengtsson
Thomas Törnqvist

Redaktör
Christian Kindblad, *chk*
christian.kindblad@telia.com

Ansvarig utgivare
Ingemar H. Johansson, *ihj*
calluna@tele2.se

Grafisk form
Christian Kindblad

Tryck
Holmbergs, Malmö

Adress
Kulturföreningen Calluna
Västra Mölledalsvägen 18
236 34 Höllviken
040-45 11 48

Callunas hemsida
www.calluna.nu

Medlemsskap
Sätt in 100 kr på vårt konto
plusgiro 250862-0

Tidningen utkommer
med 3-4 nummer per år.

Återge gärna våra artiklar
men ange alltid källan.

Ljung, *Calluna vulgaris*

KULTURFÖRENINGEN
Calluna
DÅ OCH NU PÅ LJUNGEN

Skollovskolonierna
på Ljungen
av Ingemar H Johansson
130 kr.

Falsterbohus
– med tårna i sanden och
klackarna i taket
180 kr

Kämpinge
av Ingemar Johansson
och Christian Kindblad
170 kr.

På Ljungen
nummer 1-25
samlade i bokform
180 kr.

Fru Kungen
Drottning Margareta I
av Marie Sjögren
70 kr.

Skanör och
Falsterbos historia
från A till Ö
av Christer Melin
95 kr.

Tåget har gått!
av Christian Kindblad
50 kr.

Posten i Skanör
och Falsterbo
av Lars Dufberg
80 kr.

Från Sillabör
till Snabbköp
av Ingemar Johansson
och Christian Kindblad
160 kr. Nu 100 kr.

Stora Hammars
kyrka 100 år
av Ingemar Johansson
50 kr.

Historier från
Skanör
av Anders Carlsten
130 kr.

Stinsen i
Falsterbo
av Stig Mårtensson
125 kr.

Resande över
Ljungen
av Christian Kindblad
90 kr.

Ett stycke
kanalhistoria
av Sven Lundström m.fl.
50 kr.

Höllviken
– bilder och minnen
från förr
125 kr.